

MINERVA

Diaru literar, beletristic și de distracțiune.

Apare in **1 (13)** și **15 (27)**
a fie-cărei luni.

Proprietar, editor și redactor responsabil :
George Curteanu.

Prețulu: pe an 4 fl. pe 1/2 an 2 fl. pe 1/4 1 fl.
Pentru România și străinătate: Pe an 10 fr.
Prețulu e a se solvi înainte.

Roma vechiă.

De Ioan Gavrilașu. *)

Dintre tôte țerile din lume aceea, care ne interesă mai tare pe noi Români, de care ne ocupăm mai mult, este frumoasa Italia. Italia a fost vatra originii noastre, a fost locuința străbunilor noștri și este patria fraților noștri Italiani.

Cu interes fug mintea la aceea țera, de unde nemuritorii noștri străbuni aduseră mai întâi acele colonii, cari așezându-se în Dacia barbară și cultivându-o au pusă basă națiunii române din ziua de astăzi. E o iubire de fiu dară aceea, ce o nutrimă cătră Italia, o nisuință a unui espatriat acea, ce ne face a vizită și a cunoște Italia. Noi aici în fosta Dacia ne simțim ărecumva despărțiți de ceialalți frați ai noștri, abandonăți în ținuturi bântuite de atâtea și atâtea calamități. Nu e de mirat dară, că pe noi ajungându la Italia cea mândră, la frații Italiani, ne apucă ca și careva jale și după ce am vădit odată Italia și pe Italiani, abia ne putem despărți de densii, considerându Italia ca pe adevărata noastră patriă și pe fii ginteii latine ca pe adevărații noștri frați.

Premițându aceste voiu să vorbesc ceva despre Roma, nu într'atât despre Roma modernă, cât mai mult despre Roma vechiă, despre rămășițele eroilor noștri străbuni, despre cari știu că dorește fiecare a ști și a auzi ceva.

Ei bine, după 14 seculi încă și azi mai poți admira mărirea străbunilor noștri totu așa de mult ca și în timpul lui Augustu sau Tiberiu. Monumentele, operile lor stau până astăzi acolo în Roma în butulu tuturor timpurilor, atestându lunei bravura, mărirea, însemnătatea Romanilor pentru tôte timpurile și pentru tôte poporale. Astăzi încă, umblându pe ruinele Romei și contemplându rămășițele lor, îți faci totu atâtea idei despre puterea Romanilor ca și cum ai fi cercetat Roma în timpul mării sale. Timpurile n'au ștersu nimic. Poporale, ce au venit după aceea, au cuprinsu Roma și au domnit în Italia, însă n'au făcutu lucruri mai mari ca străbunii noștri. Civilizațiunile mai noue n'au produsu nimic, ce se întrecă civilizațiunea vechiă. Căci creștinismulu, ce e dreptu, în timpul renașcerii s'a redicatu susu peste ideile religioase ale Romanilor și ale Grecilor, au întrecutu pe cei vechi în trebile religioase, așa, că astăzi ori-cine merge la Roma admira mai multu cea mai mică capelă creștină, decâtu unulu dintre cele mai de frunte temple romane. Dar nu pe terenulu religiosu au fostu Romanii mari, ci pe cela alu puterii vitali de nație, pe terenulu dreptului și alu societăței — pe aceste terene îi admirăm noi tot-deuna.

Ei au arătat lunei, ce pôte fi o națiune, care are constituțiune solidă și puternică și ce pôte face unu popor avutu de virtuți, ca poporul romanu. Mărirea omului, puterea lui, energia lui o admirăm în poporul romanu. Iar aceste monumente mărețe stau până astăzi, ca să

*) **Ioan Gavrilașu**, născutu în comuna Zagra (dist. Năsăudului), fiulu lui Gavr. Gavrilașu notar cercualu (repausatu în 1881), a fostu celu dintăiu tineru trimis dela gimnasiulu din Năsăud și din partea administrațiunii fondurilor școl. granitereșei la Roma în institutul de **propaganda fide**. După absolvirea alor 6 clase gimnasiale la începutulu anulu școl. 1878/79 fu trimis la Roma, unde a statu timp de 2 ani, însă fiindu atacatu de unu morb de pieptu s'a re'ntorsu acasă. Restabilitu în cătva merse din nou la Roma, dar neputendu rămâne acolo veni la Viena, unde voia să continue studiile teologice. Nepermițendu-i starea fizică nici aici a venit acasă. Sfătuitu să părăsescă cariera teologică făcu examene de pe clasa VII și VIII, precum și maturitatea (bacalaureatul) la gimnasiulu din Năsăud și se înscrie la facultatea juridică din Clușu, unde încă făcu examene cu succesu foarte strălucit. — În urmă fiindu atacatu din ce în ce mai greu și din Septembrie 1883 cădendu la patu până în 1/13 Decembrie a aceluiaș an trecu la cele eterne în florea etăței, lăsându în doliu pe mamă-sa Maria, pe frații: Macedoni, ađi agricultor, Stefanu, ađi asistentu de farmacia și ascultătoru la universitatea din Bucuresci și pe sora Nastasia, precum și unu număr însemnat de rudeni.

le admire tota lumea. pentru ca nicăiri în lume dela esistența poporului romanu n'a mai aparut unu poporu așa harnicu, așa puternicu ca poporul romanu.

Străbunii noștri dintr'unu orașelu de pe nisce coline de lângă Tibru au ajunsu a fi domnitorii lumei, au lățitu pretutindene limba dreptulu și cultura romană, iar martorii vii suntemu noi, fi împrăsciați din Carpați.

Și ce vedemu noi în Roma de astăzi decatu rămășițe scumpe ale străbunilor noștri?

Acea ce li-a fostu loru mai scumpu, acea prin ce s'au glorificatu ei mai tare. Capitoliulu, centrulu imperiului romanu, Sionulu Jidoviloru, Olympulu Greciloru — mai stă și astăzi în fundamentu. Creștinismulu de mai târziu nu l'a pututu șterge de totu, fără pe bazele lui a rădicatu o biserică creștină, iar templele cele tari din Capitoliu le-a încreștinatu umplându-le cu podobe creștinesci și punându-le cruce în vârfu. Cu toate acestea capitoliulu își păstrează forma păgână până în ziua de astăzi. Te rădici pe elu din partea de mēdă-nopțe pe nisce trepte. În vârfulu treptelor de amēdōuē laturile suntu statuele mari de marmură ale lui Castor și Polux. De asupra este unu micu piațu; în mijlocu stă statua de bronzu auritu alui Marcu Aureliu, cu capulu descoperitu și cu mâna întinsă peste Roma. De ambe laturi se află 2 edificii în stilu romanu. Astăzi servescu de musee, conservându-se în ele toate rămășițele: statuele împēraților, ale tribunilor, Fastii republicei și olele Etrusciloru. Fațadele acestor case suntu ornate cu statue romane. În fundu este unu edificiu înaltu cu turnu, rădicatu pe fundamentulu celu solidu alu fortăreței Capitoline. Este municipiulu Romei, casa de consilii a senatului și a poporului romanu. Înaintea acestui edificiu pe unu tronu de granitu stă *statua Romei*, ținēndu în mâna drepta globulu pământului și în stânga unu scepru. La trepte de o parte într'o grădinuță pe cōsta Capitoliului și astăzi mai stă unu lupu și o lupōică ea aducere aminte de originea legendară a Romei. Chiar și din *ripa tarpeică* se mai vedu urme. În partea de cătră miadă-ți te scobori pe 2 rēnduri de trepte în forulu romanu, locul de adunare, consiliu, judecată și triumfu alu marelui poporu. Incă până în ziua de astăzi se vedu locurile statuelor și ale columnelor, cari ornau forulu; iar padimentulu acoperitu totu cu lespeți pătrate de marmoră albă este bine conservatu. Totu așa și arculu

de triumfu alu lui Septimiu Sever, prin care treci din foru în Capitoliu. Dela Foru spre sud-vestu se rădică *Palatinulu*, unde a fostu casa de auru a lui Nero și palatulu Cesariloru. Acesta însē e distrusū până în fundamentu, dar totuși se mai vedu multe ferestri largi, uși, sale acoperite odatu cu marmoră și ornate cu colonne și statue grecesci. Din Foru pe lângă Palatinu se vede *via sacra* — calea sântă — acoperită cu petri de granitu până la amfiteatrulu celu mare alu lui Flaviu. În stânga viei sacre se vedu ruinele templului lui Janus, în drepta lângă Palatinu arculu de triumfu, prin care a intratu Titu după dărîmarea Ierusalimului și mai în josu cătră *calea Appia* este arculu lui Constantinu celu mare, ziditu, se dice, într'o nopțe în onōrea lui. Ornamentele acestui arcu suntu statue, dintre cari unele suntu luate din unu altu arcu, ce a fostu rădicatu în onōrea lui Traianu după învingerea Daciloru.

Când te afli pe lângă Foru sau pe calca sântă privindu în juru de tine te crești în Roma cea vechiă, care ar fi fostu ruinată numai cu câteva zile mai înainte. Așa de bine isu conservate toate, așa de tare îți rechiamă aceste monumente în memoriă pe Romanii cei vechi și vieța loru. Pe unele locuri se facu astăzi desgropări. Din pământu iesu case, biserici, grădini, fântâni de ale celoru vechi, cari toate își represintă Roma vechiă. Dar nu numai partea acēsta de lângă Capitoliu, ci multe alte monumente împrăștiate prin tota Roma îți povestescu în limbagiulu loru mutū de marii noștri străbuni, cari pare că numai au trecutū pe acolo. Ici vești unu templu în onōrea Minervei, a Vestei, cōlea lângă calea ferată de astăzi teatre și alte ruine din scaldele lui Deoclețianu, turnulu lui Nero, de pe care a privitu Roma ardēndă.

Atātu din cōce cātu și din colu de Tibru, pe toate delușorele Romei: pe Quirinalu, Janiculū, Exquilinū se vedu ruine de ale celoru vechi, așa încātu se pare că Roma creștină mai modernă n'a pututu șterge pe cea vechiă, ci ea s'a constituitu și aședatu printre monumentele celei vechi și cu deosebire în acele părți, unde Roma vechiă a fostu mai avută în locuri gōle.

Roma a fostu aședată cam pe 7 coline: Capitoliulu, Palatinulu, Aventinulu, Quirinalulu, Exquilinulu, Vaticanulu și Viminalulu. Centrulu Romei vechi era Capitoliulu, Palatinulu, Aventinulu și Quirinalulu; Roma evului de mijlocu

s'au a Papiloru s'a aședatū mai spre nordū dela Capitoliu, pe câmpulū lui Marte, pe lângă Vaticanū și din colo de Tibru, lăsândū nelocuīte părțile acelea, unde a fostū centrulū Romei vechi.

Vorbindū despre Roma vechiā și despre rămășițele ei nu trebuie sē uitū a vorbi despre acelu monumentū, care interesēzā mai multū pe fie-care Românū și pre care fie-care ar dori sē-lū vadā. Înțelegū Columna lui Traianū. Acēsta e pusā în forulū romanū în șesū între Capitoliu și Quirinalū.

(Va urmā.)

Ași vré!

*Ași vré sē cântū în poesiā
A inimilorū tainicū dorū
Și chiar viēta mea pustīā —
Și-apoi sē morū, sē morū, sē morū!*

*Și-a mele dīle chinuite
Și sufletulū meu multū sdrobotū
Și-acele dīle fericite,
Ce-am avutū când te-am iubitū.*

*Și totū ce-i chinū și ce-i durere
Și-a lacrimilorū tristū isvorū
Și totū amarulū de sub stele —
Și-apoi sē morū, sē morū, sē morū!*

Elena Lupanū.

Piratulū de pe Marea de Ostū.

(Romanū de Louis Hakenbroich.)

VI.

(Urmare.)

În acea dī și în acea orā, în care Lars Vonved deveni victimā în Friedrichhafe, sosī și soția sa Amalia dimpreună cu miculū copilū în Copenhaga.

Resolutā și fără témā cercā ea familia generalului Otto Gam, guvernatorulū capitalei, care a fostū celū mai bunū și mai fidelū amicū alū colonelului Orvig, tata Amaliei, cădūtū în ultimulū resbelū.

— Încunoscīțēzā Eccelenției Sale pe Amalia Orvig! dīse ea unui lacheu, ce o întimpinase.

— Lasā, nu vorbi acum cu Escelența Sa! dīse lacheulū, carele își eugeta pe damā dimpreună cu pe copilū de cerșitorī.

— Cu fīca colonelului Orvig, sperezū, că ori când e gata generalulū sē vorbēscā însciīțēzā-lū numai...

Lacheulū o ascultā și o conduse în odaia lateralā. unde nefericita muiere se recreā lāsāndu-se pe unū scaunū.

Dupā câteva minute aūdi în chilia vecinā pași repeđi.

— Ușa chiliei se deschise și apărū bătrānulū generalū, care cu brațele deschise veni spre tīnēra muiere.

— Copila mea! dīse generalū îngrijatū, ce cauți pe acestū timpū în casa amicului bravului Orvig?

Cuprinsā de durere i era cu neputința Amaliei a se sculā și a rēspunde îndatā. Unū plānsū amar-nicū isbueni din sēnulū sēu. Miculū Vilhelm se prinse de grumazulū mamei sale și plāngēndū se încerca a o māngāiā.

— Amaliā! te rogū spune-mī durerea — dīse generalulū prinđēndu-o de mână. E cu putința ómenilorū sē te ajute? Atunci te încrede și contēzā pe bătrānulū Gam.

— Soldați tiranī au voitū a omorī pe tata — dīse Vilhelm, apoi l'au dusū cu ei.

Amalia își șterse lacrimile și începū a enarā generalului ultimulū sēu trecutū.

Consternatā continuā dupā aceste generalulū:

— Iubitā copilā! Tatālū tēu mī-a māntuitū viēta, pe când unū generalū svedicū voia a-mī tāiā capulū. Stau ađi la dispozițiunea fīicei sale a o ajutā în acestū casū tristū, māntuīndu-i soțulū. Mē temū numai, ca regele sē nu schimbe sórtea lui Vonved cu mine. Regele are o naturā cavalerēscā, însă mē temū, deórece ca respectū la contele Lars Vonved de Elsinore e unū inamicū dechīaratū și neimpăcatū.

— O escelenția te rogū și te jurū pe souvenirulū iubitului meu tatā, ajutā-mī! Condu-mē la regele; mē voiu rugā eu și copilulū meu, iar cu influința, de carea te bucurī ca unū generalū bătrānū, mē vei putē ajutā. Nu pôte sē aibā o inimā atātū de tiranā, ca sē ne respingā. Elū a fostū nedreptū față cu conți de Elsinore încă înainte de a pāși aceștiā contra Sa...

— E dreptū, întrepruse generalulū, și cea-ce ilū face pe rege neimpăcatū e bătrānulū Vonved și resistința, ce i-o face soțulū tēu. Eu cunoscū acēstā istoriā și sciu, că ura regelui e ereditarā față cu conți de Elsinore.

— De acea voiescū eu, dīse Amalia, a mē rugā dimpreună cu copilulū de agrāțiarea lui Vonved. Bārbatulū meu însuși se va rugā de pardonū și-i va jurā credința.

— Oprește-te tīnēra femeiā! dīse generalulū. Promiți prea multū...! Eu cunoscū pe Vonved fórte bine și totū așa și pe rege. Vonved nicī-odatā nu cere agrāțiare dela regii Danimarcei; dar chiar sē facā una ca acēsta, cu greu potū crede, că ar îmblānđi ura regelui.

— Eu și copilul lui Vonved voiesc să cerșim grația regelui, deoarece soțul meu îi va fi chiar așa de fidel, precum au fost Valdemarii de odinioară regelor Danimarei. Escelență! iubirea soțului meu e mai mare ca ura contra regelui.

— Bine, copila mea! Mâne te voi conduce la regele Frideric. Dumnezeu ne ajute.

— Mulțămesc, Escelență! și nu mă îndoiesc, că regele va consimți.

— Vino acum la sora-mea, dânsa s'ar indigna auzind, că Amalia Orvig și fiul său nu o au cerșit. Rămâneți la dânsa, iar pe mâne vom merge la rege.

Amalia a fost condusă la sora generalului, cu carea era cunoscută din copilărie și carea de asemenea împărtășea durerea amiceii sale vechi.

Acăsta noapte pentru Amalia a fost fără somn. În totu decursul nopții s'a rugat de ajutorul dumnezeesc și mii de gânduri triste și vesele i trecură prin minte eugetându-se la eliberarea soțului ei.

În dimineața următoare îmbrăcă pe copil în vestimente frumoase pentru audiență la rege.

Dejunul îl luară împreună cu generalul și sora-sa.

— Fi sigură, dânsa dama amică, veți umbla mai bine decât eugetă fratele meu, — care chiar atunci se duse să se îmbrace pentru audiență. Regele își va aduce aminte de serviciile militare prestate de colonelul Orvig și-ți va împlini cererea.

— Să dea Dumnezeu! suspină Amalia.

Generalul într'acea intră, purtându frumosa uniformă cu toate ordurile militare ce poședea.

— Dacă-ți e cu plăcere putem merge Amalia! Amalia îmbrătoșată pe sora generalului, apoi însoțită de copil și general se urcă cu toți în o calăsă anume angațată.

Castelul regesc se afla câteva ore departe dela Copenhaga pe drumul ce duce la cetatea Elsinore. Era unul din cele mai frumoase castele, ce se aflau în Danimarca. Afară de acea capela castelului era foarte avută în lucruri artistice.

Regele Frideric era foarte popular. De el se putea apropia cu multă înlesnire chiar și cel mai neînsemnat supus al său.

În reședința regescă nu era cu greu a fi primit în audiență, și numai când regele era morbos sau ocupat se întâmpla a fi cineva oprit; almintreia primia pe oricine cu acea urbanitate și amicitie, ca un amic pe vizitatorul său.

Regele tocmai fuise preumblarea sa îndatinată de dimineață, dejunase, iar acum se afla în cabinetul său de lucru, unde se ocupa cu lectura rapoartelor oficiale, când deodată auzi la ușa cabinetului o cioc-

nire lină. Fără să-și rădice privirea de pe hârtia, ce o avea înainte, răspunse prin clopoțelul de argint, ce se afla înaintea sa pe măsă.

Ușa se deschise în un mod neaudeveră și un bătrân în o uniformă avută și bizară se prezentă înaintea regelui închinându-se de trei ori, apoi rosti cu voce clară și respicată:

— Sire! Escelența Sa generalul Gam, guvernatorul capitalei, se rogă respectuos de audiență!

— Otto Gam? dânsa regele surprins. Ce are așa de diminută? Lasă-lu se între!

— Mandatul Maiestatei Văstre se va împlini! dânsa camerariul închinându-se de trei ori și eși.

Generalul intră cu totă serioșitatea.

— Ce te aduce la mine, iubite generale? dânsa regele.

— Deobligământul meu Sire pentru un amic cădută în serviciul Maiestatei Văstre.

— Esprimă-te mai precis generale!

— Amicul meu se chiamă colonelul Orvig. Danimarcă îl avea între cei mai nobili și mai bravi fii, iar Maiestatea Văstră între cei mai viteji oficeri. Unica sa fiică vine astăzi înaintea Maiestatei Văstre, să ceară grație pentru soțul său, carele fără îndoială se va judeca la moarte. Sire! Orvig m'a mântuit viața, de aceea îmi țin de datorință, ca pe ginerele său să-l mântuiesc de securea călului. Și cred, că Maiestatea Văstră vedându perul meu cărunț în serviciul statului, iar de altă parte îndreptându-mă ranele mele de pe cap și piept, îmi vine a spera, că pentru dânsul voi dobândi bunăvoința și grația voastră maiestatică!!

— Cine e ginerele lui Orvig? întrebă regele și ce crimă a comis?

— El e reprezentantul unei din cele mai vechi și mai nobile familii a Danimarei. Un om persecutat de sorte încă înainte de venirea lui în lume. Odinioară Vi-a servit cu credință, însă din ordinul Maiestatei Văstre a trebuit să repășiască și astfel sârtea îl astrinse a se lupta contra suveranului său.

— Nenorocitul! de cine-mi vorbesc? întrebă regele îngălbînindu... .

— Maiestate! Vă vorbesc despre Lars Vonved Conte de Elsinore, soțul Amaliei Orvig.

— Stăi, trădătoriule!

— Maiestate! ceru grație pentru fiul lui Valdemar Vonved, care ca erou a cădută pentru Voi pe câmpul de luptă la Copenhaga.

Regele tremura de mânie.

— Nici un cuvânt mai mult conjuratule? Ah! cel mai bătrân general daneș, guvernatorul capitalei, amic și plenipotențiat al piratului Lars Vonved...?

Unu risu răutăcios însoțiră aceste cuvinte ale regelui.

Generalul însă fără a fi alterat cât de puțin continuă:

— Maiestate! Cinci-deci de ani sunt de când sum în serviciul patriei și nicădată nime nu mi-a imputat cândva cu aceste cuvinte rostite de Maiestatea Văstră. Am servit patriei cu credință și iubire ca odinioară Valdemar și Knud Vonved. Maiestate! din respect pentru bătrânul Vostru supus și din atențiune pentru capul căruntă a generalului Vostru îndurați-Vă! sau dăr ve-ți fi mai aplecați a Vă arăta considerațiunea și bunăvoința față de acea muiere și copilă loviți de cea mai mare nenorocire.

Regele uitându atunci totă eticheta și respectul convenit vrednicului său general îl lovi cu piciorul alungându-l cu strigătul: Afară trădătoriule!

Regele fierbea de mânie când iacă de-odată apăr generalul de braț cu o muiere tânără frumoasă, dar palidă de multele suferințe și de mână cu un copil dragălașu.

— Aici, țise generalul, e unica copilă a lui Orvig, care muri pentru regele Danimarei și aici îi este nepotul; soția plânge după soțu, copilul după tată...

Amalia își desvelă vâlcu de doliu, se aruncă la picioarele regelui și plângându ca o desperată cu vocea înădușită de durere strigă rugându-se:

— Sire! grația pentru soțulu meu, grația pentru tata fiulu meu!!

Cu fața nemilă și fără a țice vre-unu cuvântu privia regele pre cea-ce ingenunchiase la picioarele lui.

— Ingenunchiă Wilhelm! rögă-te regelui și tu pentru viața tatălu tău.

Copilașulu nu voia a ascultă acésta rogare a mamei sale, ci privia acum la rege, acum la mama sa.

— Copilul e mai cuminte decât voi, țise regele cu zimbet răutăcios: elu nu inghenunchiă și nu voiesce pardonu!

— Wilhelm, inghenunchiă și tu! rögăte de rege, ca să nu omóre pre tatălu tău.

Țicându aceste cuvinte, Amalia trase pre Wilhelm în ghenunchi lângă dēnsa. Copilul privi la rege, își puse mânila laolaltă și țise:

— Maiestate, agrățieză pre tata! Donéză viața tatălu meu!!

— O, Sire! țise rogându-se Amalia, auđi rugăciunilă năstre. Vă promit credința eternă din partea soțulu meu și supunere fidelă din partea fiulu meu!!

— Măiestate! întrerupse generalul Gam, unu cuvântu de mângăiere, unu cuvântu de grația și vei

fi din nou sigur de credința, supunerea și serviciul celei mai nobile familie din Danimarca.

— Credință? strigă plin de mânie regele; Waldemarii a fostu o generațiune ca și acum dintre trădătorii cei mai periculoși; iar ultimul lor descendinte e mai pe jos decât unu trădătoru — elu e unu ucigașu și piratū.

Palida față a regelui se aprinse de mânie. Abia însă fini regele aceste cuvinte, când deodată micul Wilhelm sări din ghenunchi de lângă muma sa, se puse înaintea regelui și privindu-l cu ochii plini de mânie țise:

— „Rege! Tu mințesci! Tatălu meu nu e nice piratū, nice omorătorū, elu e unu principe! Mads Nielsen mă-a spusū, că elu trebuie să fă rege și nu tu. Tata nu a mințitū nicădată, ci tu!!”

Aceste cuvinte neasceptate și vătămătoare țise de Wilhelm înspăimēntară pe generalu și mama sa.

(Va urmă.)

In grădină.

poesiă în prosă.

Ambii ținēdu-se de subsorii se preumblau prin grădină. Grațiile ei naive, eleganța taliei ei, fisionomia-i fină și frumoasă, gurița-i mică ca o fragă de câmpu, buzele ei de trandafir, pērulū ei lungū, netedū, ca de mătasă și negru ca cea mai întunecăsoă năpte, ochii ei mai frumoși ca stelele orizontulu și aerulū multu seducătorū a mișcărilor ei o înălțau peste tôte celelalte ființe ale sexulu ei.

Era în spre sēră... Sorele din ce în ce mai palidū se retrăgea după colina, la a căreia pōlă se întindea acésta grădină smălțuită cu mii și mii de flori. La capētulū grădinei unu riușorū luciu șerpuia printre sălcile pletose murmurându cu dragū. Din elu pesci mic și mari săltau în aerū emulându, care de care se inghițescă mai mulți țințari.

Zefirulū mișca frunđișulū și încovăia rămurelele tinerilor oleandri. Trandafiri, iasomiile, lubeliile, verbiniile, garófele și crini respândiau în liniscea serei cele mai plăcute parfumuri. Pe o cracă a unui vechiu stejarū o mierlă își șuera rugăciunea de sēră.

Rosele jaluse se uitau cum tinerulū amantū pōte cu convoirea ei pōte fără acea îi răpi unu sărutatū.

Ajungēdu înaintea unui stratū de forma inimii, în care înfloriau cele mai alese flori, ei se opriră.

Iuliă! caută bobocelulū acesta de crinū câtu de dragălașu e, cum ar fi frățiorulū candorei tale...

Ea fără de a țice vre-unu cuvētū se plecā, ca să-lū rumpā vrēndū să-lū dee lui.

Dar vai ei nu observarā, că o viperă atātu

de veninösă era încolăcită pe lângă cotorul aceluia și chiar când ea își întinsese mâna, ca să-l rumpă, aceea sisăindă își arunca veninösele-i limbi după albele ei degete. Ci noroc, că o mică albină sburândă în acel moment din potirul crinului i se aședă drept pe mână și așa ea spăriată de frica albinei se retrase dela acel loc.

Albina fără ca să o împungă sbură mai departe.

Frumösa salvată mai multă nu se încercă, ca să rumpă frumosul boboc.

Să nu cugetați însă că de frica albinei.

Nu, ci de frica șerpelui, pe care îl observă în urmă și ea, fără de a-l arată însă amantelui său, carele în momentul acesta îngrijat o întreabă: de nu a împuns'o albina!...

Sotă-mare, 16 Ianuarie 1892.

Antoniu Papu.

Din caracterele lui La Bruyère.

Comunicat în romănesc de I. Barițiu.

(Urmare.)

Nu s'ar puté descoperi arta de a se face cineva iubit de soția sa?

—x—

O femeia nesimțitoare e aceea, care încă n'a vedut pe cel, care va trebui să-l iubească.

—x—

La Smirna trăia o prea frumösă față, pe care o numiau Emira și care era mai puțin cunoscută în totă cetatea prin frumșeta ei decât prin severitatea moravurilor mai multă încă prin indiferența, pe care o observa ea față de toți bărbații, pe cari, cum dicea ea, îi vedea fără nici un pericol și fără altă dispozițiune decât aceea, în care se afla ea față cu amicii și frații ei. Ea nu credea nimicu din toate acelea nebuni, despre cari se vorbea, că le-ar fi făcută amorul în toți timpri, iar acelea, pe care le veduse ea însăși, nu le putea înțelege: — ea nu cunosea decât amicitia. O persönă tineră și foarte plăcută, i procurase această experiență și i-o făcuse atât de dulce, încât ea nu se cugetă la altceva, decât să o facă să dureze și nu-și putea imagina prin care alt sentiment s'ar puté răci stima și încrederea pentru cea, de care era ea atât de mulțămită: ea nu vorbea decât de Eufrosina. Acesta era numele acelei amice fidele și Smirna întregă nu vorbea decât despre ea și Eufrosina: amicitia lor ajunsese proverbială. Emira avea doi frați tineri și de o frumșetă rară și de cari erau înamorate toate femeile cetăței; ea îi iubia totu-deuna, precum își iubese o soră pe frații săi. Era un preot și de o frumșetă rară și de cari erau înamorate toate femeile cetăței; ea îi iubia totu-deuna, precum își iubese o soră pe frații săi. Era un preot și de o frumșetă rară și de cari erau înamorate toate femeile cetăței; ea îi iubia totu-deuna, precum își iubese o soră pe frații săi. Era un preot și de o frumșetă rară și de cari erau înamorate toate femeile cetăței; ea îi iubia totu-deuna, precum își iubese o soră pe frații săi.

i se declară și nu află decât dispreț. Un bătrân, care se încredea în nascerea și averea sa și avuse aceeași cutezare, o păți totu așa. Ea era deci încă triumfătoare și până acum își dicea, că a rămas nesimțitoare între frații ei față de un preot și de un bătrân. Se părea, că ceriul voia să o espună la probe și mai grele, care cu toate acestea nu serviră, decât să o facă și mai vană și să-i întărească reputațiunea unei fete, pe care amorul nu o pöte atinge. Din cei trei amanți, pe cari îi câștigase succesiv încântătoare ei frumșetă și de care ea nu se temuse a le vedé întreaga lor pasiune, cel dintău într'ună transportă de amor își străpuse pieptul la picioarele ei; cel de alu doilea, plin de desperare, că n'a fost ascultat, a plecat la răboiul din Creta, ca să se lase să fiă ucis și cel de alu treilea a murit de dor și insomnia. Cel, care avea să-i răsbune, încă nu apăruse. Acel bătrân, care fusese atât de nefericit în amorul său, se cură în urma reflexiunilor făcute asupra etăței sale și a caracterului acelei persöne, căreia voise el să placă, el dorise, să continue a o vedé și ea îl suferi. Aduse deci într'una din zile pe fiul său, care era june de o fisonomie plăcută și care avea o taliă foarte nobilă. Ea îl vedu cu interes și pentru că el se genă în prezența tatălui său, ea află, că el nu prea avea destul spirit și doria, ca el să aibă mai mult: ea îl vedu apoi singur și el vorbea destul și cu spirit, dar pentru că se uita puțin la ea și vorbea mai puțin despre ea și frumșeta ei, fii surprinsă și cam indignată, că un june atât de bine făcut și spiritual nu era și galant tot-odată. Ea vorbi despre el cu amica ei, care dori să-l vadă: atunci el n'avea ochi, decât numai pentru Eufrosina, el îi diuse, că e frumösă și Emira până atunci atât de indiferentă deveni gelösă, înțelese, că Ctesifon era convins despre cea ce dicea și că el nu numai că era galant dar și delicat. Din acel timp ea se simțea mai puțin liberă cu amica ei; ea doria să-l vadă încă-odată în societatea Eufrosinei pentru ca să se convingă și mai bine și la o dăua întrevedere ea vedu mai mult decât să se temuse să vedă și își schimbă presupunerile în certitudine. De aici se înstrăină de Eufrosina, nu-i mai recunosea meritele, cari o încântaseră, pierdu gustul de a conversa cu ea; nu o mai iubia și această schimbare o făcea să simță, că în inima ei amorul a luat locul amicitiei. Ctesifon și Eufrosina se vedeau în fiă-care di, să iubeau, să cugetară a se lua și se lua. Emira află despre această, — era ea și desperată: resimți întregul ei amor; ea cercetă pe Eufrosina, dar numai ca să aibă plăcerea să revedă pe Ctesifon, însă acest june bărbat era acum amantul soției sale și nu vedea în Emira decât pe amica unei persöne, care lui îi e

seumpă. Acastă feciără nefericită își pierdū somnul, nu mai voia să mănânce: s'abi, spiritulū ei se turburā, ea luā pe fratele ei dreptū Ctesifon și-i vorbi ca unui amantū, apoi se desamāgi și se înroși de rătăcirea ei; recădū apoi în altele și mai mari și nu mai roși; ea nu le mai cunoseca. În urmă ea se temea de omenī, dar acum era prea târziu — era nebună: avea intervale, în cari rațiunea i revenia și în cari ea gema de a-lū reafă. Tineretulū din Smirna, care o a fostū vēdūtū atātū de îngāmfatā și de nesimțitōre, aflā, că Deii o au pedepsitū în de ajunsū.

(Vorū urmă.)

○ sentință.

*O luptă lungă-i viața,
Arvându o pace scurtă;
O lungă pace-i mórtea,
Dup-o scurtă luptă.*

(3—i.)

Ioanū Dolianū.

Teatru românū în Bistriță.

Tinerimea plugarilorū romāni din Bistriță a aranjiatū a treia și de Pașci în salonulū de sticlā alui R. Csallner de pe promenadā numitū „Bombardir“ o reprezentațiune teatralā, cu care ocaziune s'au jucatū piesele lui V. Alexandri *Arvinte și Pepelea*“, vodevilū în 1 actū și comedia „*Drumulū de ferū*.“

Sala era încă înainte de începerea reprezentațiunei îndesuitā de publicū. A fostū de față inteligința romānā din locū cu excepțiunea a lorū doi sau trei, apoi ca nicī-odatā cea mai mare parte a plugarilorū romāni, și o parte dintre străinī inteligenti din locū, cari doriau, să vadā și să judece prestațiunile romānilorū noștri plugari.

Înainte de tōte este demnū a se aminti, că actorī au fostū cu toți tineri și tinere de plugari, cari acum au debutatū pentru prima datā, — care împrejurare a și datū reprezentațiunei unū deosebitū interesū. — Cu mare neastēmpērū și încordare să accepta din partea întregulū publicū și mai alesū din partea celui romānū predarea resp. executarea pieselorū.

Aveamū adecā motive, cari ne neliniseau față de reușita bunā a reprezentațiunei, căci aceia, cari anume arū fi fostū chiāmați să se intereseze de o astfelū de cestiune, și-au ținutū pōte de sub-demnitate a se interesā, — ba pōte nicī nu au voitū să seie de o cestiune hotărītōre ca acēsta.

În butulū acestei împrejurārī însă, — spre bucuria și mândria tuturorū — reprezentațiunea a succēsū așa de bine, încātū amū rămasū încāntați, căci tōte rolee s'au jucatū *cu o adevēratā precisiune și însuflețire.* —

Înainte de tōte meritā recunoscința nōstrā a tuturorā d-lū **Alexandru Oct. Suciū**, culegētōrū tipografū, care a pusū la cale acēstā reprezentațiune. Acestū tinerū în iubirea lui de nēmulū romānescū — și în înțelegere bunā cu tinerulū *Pavelū Beșoanū* — a sciutū a întruni și a entusiasma pe tineri și tinerele romāne din Bistriță, ca să se înroleze la unū lucru așa de salutarū și atātū de hotărītōrū pentru viața naționalā romānā din Bistriță. — D-lū Suciū meritā însă laudā și recunoscința și pentru succēsulū, cu care și-a jucatū rolulū în amēndōue piesele. —

Între toți jucātōrii cea mai mare recunoscință o meritā **Susana Sāngeorzanū**, carea în rola sa de „mama Balașa“ a jucatū admirabilū și cu o bravurā neîntrecutā. Mișcārile ei originale și modulū de predare, dela începutū până la finea reprezentațiunei, au storsu aplause nesfērșite.

În unū modū fōrte originalū și cu o putere caracterisātōre neajunsā a jucatū și tinerulū **Pavelū Beșoanū**. Acestū tinerū în piesa primā în rola de „moșū Arvinte“ și în a dōua în rola de „Radu inginerū topografū“ a datū o dovadā despre unū talentū artisticū necontestabilū. Elū a jucatū cu o dibāciā, siguranță, linisce și tactū, ce ne-a făcutū să credemū, că s'a nāscutū pe binā.

Cu multā atențiune și istețime a jucatū tinerulū **Ioanū Cucu** în rolulū „boerului Matachi Nalbā“, apoi **Dumitru Budușanū** în rolulū de „Kir Manole“ și **Ioanū Horhondarū** în rolulū tinerulū „Manolachi.“

O aparițiune încāntātōre a fostū venirea pe binā a tinerei **Maria Mureșianu**. Acēsta tinerā copilā în rolulū de „Cucōna Caliopi“, cu fisionomia-i simpaticā, cu vocea-i plăcutā și precisā și cu costumulū ei pitorescū a produsū o satisfacțiune generalā.

O prea frumōsā impresiune ni-a făcutū și **Rafila Rusū** în rolulū de „Adela“ și **Maria Sasū** în rolulū de „Ioana fatā în casā.“

Fōrte frumōsū și bine a jucatū și **Florica Bileganū** în rolulū de „Māndica nepōta lui Arvinte.“

Cu unū cuvēntū constatāmū, că tineri noștri plugari prin represintarea cu mare succēsū a acestorū dōue piese nr-au produsū o viā satisfacțiā, o mare încredere în puterea de viață a poporului nostru și o prea frumōsā îndestulire sufletēscā.

Nu putemū decī, decātū să-i felicitāmū și să dorimū din inimā, ca acestū succēsū să le servēscā spre îmbārbātare, ca și pe venitorū să se ocupe cu astfelū de lucruri bune și nobile.

V.

Diverse.

Sciri literari. La Bucuresei a apărut: *Povătuitoriu spre întrebuițarea tabelor de părete pentru scris-celut și pentru tractarea Abecedariului român* de V. Gr. Borgovanu. Prețul 1 leu 50 bani și se poate procura dela „Librăria școlilor“, C. Sfetea, în Bucuresei. Cu începutul anului curent a început a apăre în Bucuresei sub direcțiunea d-lui C. Dimitreșcu-Iași, profesor de filosofie la universitate o foia intitulată *Revista pedagogică* pentru răspândirea cunoștințelor de psihologie, pedagogie și sociologie. Această revistă interesantă în fond și frumoasă în exterior apare în fascicli lunari și costă pe an 20 lei. Abonamentele se pot face la *Biroul revistei pedagogice* în Bucuresei (Calea Victoriei 146) — *Cuvinte de aur sau învățături înțelepte date de un părinte fiului său* e titlul unui opă tradusă în limba română din I. H. Campe, de *Ioan Sonea*, preot în diecesa Gherlei. Oplu broșurat costă 1 fl. Comandele sunt a se adresa d-lui Ioan Dolianu în Gherla.

Memorandul român. Comitetul central al partidului național român în întrunirea sa din 25—26 Martie a stabilit textul definitiv al memoriului, ce este a se înainta la Tron. Presentarea se va face în luna lui Maiu prin o deputațiune câtă se poate de numerosă, compusă din toate păturile sociale române și din toate comitatele Ungariei unde se află români.

Regularea valutei. Intre ministru de finanțe ungurescu și cel austriac s'au statorit proiectele de lege referitoare la regularea valutei, cari în scurtă se vor și presentă camerilor spre desbatere. În urmarea acestor proiecte se vor bate în aur un fel de monete numite corone. O coronă va corăspunde cu 50 cr. de aur și va avé 100 centimi ca și florinul de astăzi. Asemenea se vor bate monete și în argint și bronz, ce vor corăspunde la deosebite mărimi până la $\frac{1}{2}$ cr. Monetele nouă se vor pune în circulați cu începutul anului venitor. Bani de hârtie se vor lăsa în circulați până la altă dispusețiune ulterioară.

Columna lui Traian. În Bucuresei pe bulevardul Carol se va rădică un monument grandios — columna lui Traian. Monumentul va costă cam 800.000 lei, din cari guvernul va subscrie 200.000 iar capitala Bucuresei 100.000 lei. Restul se va aduna prin subscrieri particulari.

Academia română și-a terminat ședințele sale Miercuri în $\frac{1}{13}$ Aprilie.

D-lu Alexandru Oct. Suci, culegător tipograf, în iubirea lui față de înaintarea literaturii române a depus la redacți noastră **suma de 3 fl. v. a.** cu scop, ca pentru această sumă se expedim diarul nostru „*Societății Sodalilor români din Brașov*.“ — **Frumos fapt și demn de imitat!**

Maialu. Junimea studiosă dela gimnasiul superior din Năsăud va serbă Maialul la 19 Maiu a. e. st. n. în promenada „Castru“, eventual în sala de gimnastică din Năsăud.

Reuniunea Sodalilor români din Sibiu cu concursul d-șorei Alexandrina Cunțanu și d-lu Ioan Damian oficial consist. va dá o *producțiune* împreunată cu cântări, teatru și dansu Duminecă în 1 Maiu st. n. 1892 în sala dela „Gesellschaftshaus.“ — Intrarea de familiă a 3 persoane 1 fl. 50 cr., pentru domni 80 cr., damele 40 cr. O loge 3. fl.

Hymen. D-lu *Dr. Gavrilă Triponu*, avocat în Bistriță, s'a logodit a doua și de Pasce cu d-șora *Eugenia Popu-Papiriu*, fca protopopului din Iclodul mare. *Le dorim noroc și fericire!*

Deslegarea Logogrifului din Nr. 6 al diarului nostru e următoarea:

MURĚȘŪ
IRIS
HOMEROS
AMOR
ISIS
LEONIDAS
EPHIALTES
MONTENEGRO
IBIS
NERO
EUTERPE
SAGUNTUM
CARYBDIS
URANIA.

Literile inițiale dau numele MIHAIL EMINESCU.

Bine au deslegat: *Domnișorele:* Gizela Miclea, Sabina și Cloelia Ōnea, Borgo-Prund; Lidia R. Banciu, Slatinele-Uiorei; Elena Moldovanu, Bănișoru; Emilia Pașcu, Șimotelnicu.

Domnele: Măriora Bosga n. Turtureanu, Borgo-Prund; Stefania Moldovanu n. Popu, Bănișoru; Ioana Deacu n. Popescu, Ripa de susu.

Domni: Ioan Vanceai, Gavrilă Avramu, Gherla; George Brăteanu, Vama; Ioan L. Hosszu, Budapesta; Maximu Popu jun. Năsăud; Candiu C. Suci, Sibiu; Petru Roșca, Alba-Iulia; Niculae Onciu, Uzdu; V. Poruțu, Ionu Dolianu, Iosifu Schiopulu V. Montani, V. Popu, Urziceanu și Victoru Macaveiu, Blașiu.

Premiul l'a dobândit d. *Maxim Popu jun.*, Năsăud.

POSTA REDACȚIUNEL.

Uiora. Am primitu. Asupra lucrului trimis ne vom pronunț mai târziu.

Șiria. Totu ce ni-ai trimis am primitu.

Rodna-vechiă. Indată ce vom dispune de spaț.